

(397) *CENOMYCE PYXIDATA* ACH. gaf *MUSCUS PYXIDATUS* tegen kinkhoest, koorts enz.

(398) *C. COCCIFERA* ACH. leverde insgelijks *MUSCUS PYXIDATUS* of *HERBA IGNIS*, als specificum tegen kinkhoest.

Aanmerking. Een zeer groot aantal korstmossen wordt op de officinele basten aangetroffen en hunne nadere kennis is vooral voordien Pharmaceut belangrijk. Wij gaan dezelve echter thans met stilzwijgen voorbij, omdat hunne kennis alléén tot de onderscheiding der basten dient en alzoo tot de Pharmacognosie behoort, en geen gedeelte der geneeskrachtige Plantenkunde kan uitmaken. Schoone afbeeldingen met goede beschrijvingen vindt men in *GOEBEL'S Waarenkunde* en *FEE Ess. sur les Crijptogames des écorces officinales.* — Vergel. ook p. 132—134.

Classis IV. ALGÆ.

Plantae submersae vel rarius hygrobiae, nudae vel gelatina circumdatae, mucosae, gelatinosae, membranaceae, contextu toto e cellulis variae formae, saepissime elongatis et in fila simplicia vel ramosa, continua vel articulata, libera vel in formam variam consociata, dispositis compositae; tota superficie nutrimentum haurientes; vivipartu, proliferatione, perfectiores sporiis nudis vel intra sporangia inclusis propagatae. — (K. I. 223.)

De *Wieren* vormen eene groote klasse der celgewassen, en zijn geheel aan het water gebonden; want met uitzondering van enkelen, welke op vochtige oorden wassen, leven allen in het water. Men treft onder hen de meest verschillende vormen aan, zoowel zeer eenvoudige wezens uit vrije holle bolletjes bestaande, als meer zamengestelde, bladdragende, met duidelijke spora tot de voortplanting voorzien. Sommigen schijnen eenen overgang naar het dierenrijk te maken. Men vindt Algen in alle wateren der gansche aarde.

Eigenschappen. De meer zamengestelde vormen, vooral de zeewieren, bevatten eene *slijmachtige geleiachtige* stof, waaruit zij bijkans geheel zijn zamengesteld. *MULDER* heeft eene nader te noemen soort onderzocht en de belangrijke ontdekking gedaan, dat deze gewoonlijk voor eene soort van gelei gehoudene stof, *zuiver Pectinum* is. Hiermede is veelal *slijmsuiker* en

een groot aantal zouten verbonden, vooral *Chlorureta* en *Jodureta*. — Vele Algen leveren een nuttig voedsel en verzachtende geneesmiddelen; door de eigenaardige zouten verkrijgen anderen bijzondere geneeskrachtige eigenschappen. Opmerkenswaardig is onder dezen de wormdoodende kracht, welke aan vele Zee-Algen eigen is.

Fam. LXXXI. FUCACEÆ LMX.

I. FUCUS AG. Frons coriacea, filiformis vel plana, plerumque dichotoma, saepe costata, vesiculis immersis cavis interdum donata, apothecia unilocularia, tuberculata, tuberculis apice pertusis, peridiola hyalina, sporidiis nigricantibus farcta, includentibus.

(599) I. F. VESICULOSUS L. Fronde plana, costata dichotoma integerrima, receptaculis subellipticis, abortientibus in vesicis abeuntibus. — *Inlandsch.* — Zeer afwisselend in vorm. — *Gr.* in de Noord-Oost-, Midd. Zee, Oceaan enz. in tallooze menigte $\frac{1}{2}$. *IC. PLECK* 748. *BASTER Natuurk. Uitspanningen* II, Tab. X.

G. D. De gansche plant: QUERCUS MARINA.

E. De versche plant heeft eenen eigendommelijken reuk, smaak zoutachtig-slijmig.

B. Joduretum Sodii, Carbonas, Sulphas, Murias, Phosphas Calcis, en Soda-zouten.

W. Oplossend op het systema lymphaticum.

G. *Inwendig* tegen klierzwellingen, de asch; *uitwendig* tegen scrophelen enz. — Bij tering legde LÆNNEC den ganschen Fucus voor de bedden der lijders.

P. De verkoolde plant, ÆTHIOPS VEGETABILIS; JODIUM. Deze laatste stof, welke het voorname werkzame beginsel der plant is, wordt thans bijkans alleen gebruikt. Men bereidt dezelve uit de, door verbranding der plant daargestelde, KELP of VAREC-SODA, in Frankr., op de engelsche eil. enz. In deze Varec ontdekte COURTOIS 1813 te eerst de Jodine.

De meeste soorten van dit geslacht worden tot hetzelfde doel gebruikt, als F. SERRATUS L., F. CERANOIDES L., F. NODOSUS L., F. SILIQUOSUS L. enz.

(600) SARGASSUM COLUMBI MQ. (*Syn.* S. vulgare Ag. S. bacciferum Ag.) vooral in den Oceaan in tallooze menigte drijvend,

wordt door de zeevarenden tegen ziekten der urien-werktuigen gebruikt.

(601) LAMINARIA SACCHARINA LMX. (FUCUS L.). — *Gr.* bijkans in alle zeeën, wordt als Salade gegeten. De op hare oppervlakte efflorescerende suiker? zoude purgerend zijn.

(602) L. BUCCINALIS AG. aan de Kaap, gewoonlijk *Kaapsche Trompetten* genoemd, geeft aldaar eene Varec-soort, welke zeer rijk aan Iodium is.

Fam. LXXXII. FLORIDÆ LMX.

I. SPHÆROCOCCUS AG. Frons coriacea vel membranacea, purpurascens, varia, sporidia subrotunda vel angulata, conglobata vel seriata intra apothecia sphaerica discreta, demum saepius poro peitusa.

B. (603) I. s. HELMINTHOCHORTOS AG. Fronde cartilaginea tereti caespitosa implicata, ramis setaceis subdichotomis tranverse substriatis, tuberculis hemisphaericis lateralibus sparsis. — *Syn.* Fucus Helminthochorton DC. Ceramium Helminthochortos Roth. *Gr.* in de Middell. zee, vooral op de kusten van Korsica 2. — *Ic. D. 15.*

G. D. De geheele plant, met een groot aantal van andere Algen en zeepolijpen vermengd, zoo dat men uit eene groote hoeveelheid, gewoonlijk maar zeer weinig echte Helm. vergaderen kan, HELMINTHOCHORTON *seu* MUSCUS HELM. *seu* M. CORSICANUS *seu* CORALLINA CORSICANA *seu* RUBRA, *seu* CORALLINA MELITOCORTON.

E. Van doffen reuk en sterk zoutachtigen onaangenamen smaak.

B. Geleistof 602, vezel 110, Sulphas Calcis 112, Murias Sodæ 92, Carbonas Calcis 75. In 1000 d. (BOUVIER.) Later vondt men ook eene kleine hoeveelheid Jodium en Bromium.

G. In POEDER, in INFUS., DECOCT, tegen ingewandswormen; in onze tijden ook weer tegen Scrophulosis geroemd, $\frac{1}{2}$ once op 1 pint water, 3 maal daags 1 wijnglas.

Het schijnt, dat alle de bijgevoegde Algen gelijke kracht bezitten, en dat de eigenlijke *Helmin.* geene bijzondere kracht heeft. In dit opzigt zoude men alzo de bijvoeging van andere Algen niet kunnen afkeuren, daar deze echter zeer ongelijkmatig is, zoo verdient de *Muscus corsicanus* niet verder aangewend te worden,

te meer, daar men veel zekerder werkende anthelmintica bezit. Onder de bijgemengde Algae vond ik in onze Apotheken vooral: *Zonaria Pavonia* Ag., *Laminaria Fascia* Ag., *Sporochnus rhizophodes* Ag., *Sphacelaria scoparia* Lyngb., *Cladostephus Myriophyllum* Ag., *Chondria obtusa* Ag., *Sphaerococcus corneus* Ag. enz. — Een der beroemdste Algologen van onzen tijd v. MARTENS heeft aangewezen, dat door de Grieken bij Smyrna sinds eeuwen de SPHÆROCOCCUS MUSCIFORMIS als geneesmiddel tegen ingewandswormen gebruikt wordt en vermoedt, dat STEPHANOPOLI in plaats van deze Alge den s. HELMINTHOCHORTON als geneesmiddel heeft aanbevolen.

(604) 2. s. CRISPUS AG. Fronde dichotoma crispa, laminis apice dilatatis integris vel laciniatis, tuberculis hemisphaericis, subterminalibus hinc concavis. — *Syn.* Fucus crispus L., F. ceranoides Gmel., F. polymorphus Lmx., Ulva crispa DC. — *Gr.* in de N. Zee, ook enkel aan onze kusten, in den Oceaan. 2. Groenachtig-purper, gedroogd, verbleekt geelwit. — *Ic.* LYNGB. T. 5.

(605) 3. s. MAMMILLOSUS AG. Fronde dichotoma supra canaliculata, ramis dilatatis integris utrinque mammilloso-tuberculiferis. — *Syn.* Fucus polymorphus Lmx. var. — F. mammillosus Woodw. — *Gr.* met de voorgaande.

G. D. De geheele plant van beiden en eenige aanverwante soorten geeft de ULVA CRISPA seu LICHEN CARRACHENICUS seu CARRACHENICUS.

E. Weinig reuk, smaak zoetachtig lafslijmig.

B. Slijm (80 p.C), Alpha en Beta-hars, sporen van een zuur, van eene vetstof, Chloridum Sodii, Chl. Magnesii, Sulphuretum Potassii, Carbonas Sodae, Phosphas Calcis, Oxydum Ferri, sporen van Silica. (HERBERGER) MULDER beweest dat deze slijm zuiver Ac. pecticum zij. Later vondt men ook sporen van Jodine.

W. Zacht voedend, verzachtend, misschien tevens ligt resoluverend op het systema lymphaticum.

G: Vooral in phthisis, en andere ziekten, in onzen tijd te eerst in Engeland, dan ook op het vaste land. GEKOOKT met water of melk. De waarnemingen hieromtrent gedaan vindt men in Dr. H. VAN BEECK VOLLENHOVEN *Diss. de Lichene Carrachenico.* Amstel. 1835.

P. GELATINA L. CARRACHENICI.

Fam. LXXXIII. NOSTOCHINÆ AG.

(606) NOSTOC COMMUNE VAUCH. — *Sterreschot*, was vroeger gebruikelijk en vooral door de Alchimisten hoog geschat.

Classis V. FUNGI.

Plantae anandrae, e corporibus organicis putrescentibus sive humo enatae; ex iisdem intussusceptione sese nutrientes, in ipso ortu velatae, e cellulis plus minus difformibus compositae, organa omnia simul explicantes, semel fructificantes, dein morientes. Sporidia nuda aut ascis inclusa. — (K. I. 224).

»*Nomades, denudati, autumnales, fugaces, qui Flora reducente plantas, colligunt earum quisquilias sordesque.*» LINNÆUS.

De *Zwammen* wijken in zoo vele opzigten van de overige planten af, dat sommige natuuronderzoekers dezelve als een midden-rijk tusschen planten en dieren beschouwen wilden. Zij vertoonen zich onder allerhande gestalten, dan als naakte zaadkorreltjes op levende of doode gewassen, dan als dunne draden, dan als harde vleezige of vliezige uitbreidingen; anderen stellen kogelvormige of hoedvormige enz. wezens daar. De groene kleur ontbreekt in deze klasse. Zij groeijen over de geheele aarde.

Eigenschappen. Zij bevatten veel meer stikstof dan de overige planten. Als bijzondere bestanddeelen noemt men *Fungine* (eene eigendommelijke vezelachtige smaaklooze stof), *slijm*, *osmazoma*, *Adipocire*, eene eigenaardige zuikerstof, *Phosphor*- en *zwammenzuur*. Velen bevatten vergiftige stoffen. — De meest uiteenloopende eigenschappen worden in deze klasse aangetroffen, waarvan men, bij den tegenwoordigen stand onzer kennis, de oorzaak niet kan aanwijzen. Het is zeker, dat de eigenschappen niet zelden van uitwendige omstandigheden afhangen, daar dezelfde soorten dan eens vergiftig, dan weder onschadelijk zijn, en men in hetzelfde geslacht onschadelijke voedende soorten te gelijk met zeer vergiftigen aantreft. Vergl. V. G. p. 25—32.